

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דף כה.

א. השתא נמי בתרומה דרבנן אכול בתרומה דאורייתא לא אכול וכי מסקינן מתרומה ליוחסין בתרומה דאורייתא בתרומה דרבנן לא

בימי בית ראשון שהיתה תרומה וחלה של תורה¹ אין אוכל² אותה אלא כהן מיוחס³, כלומר שבאו ב' עדים והעידו עליו בב"ד שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש ע"ג המזבח⁴. אבל כהני חזקה שאין עליהם שני עדים אין אוכלין תרומה דאורייתא.

ומי⁵ שהעידו עליו שני עדים שראוהו שהיה אוכל בתרומה של תורה הרי זה מיוחס⁶, ואין מעלין ליוחסין לא מנשיאת כפים, ולא מקריאה בתורה ראשון, ולא מחילוק תרומה בבית הגרנות, ולא על פי עד אחד.

ב. חזקה לכהונה נשיאות כפים ואכילת חלה ... וחילוק מתנות בכרכין ... לתרומה

כהני חזקה כלומר שהעיד עליו עד אחד, כמו שיבואר להלן עמוד ב' אוכלין בתרומה של דבריהן. אבל לא בתרומה דאורייתא כמו שנתבאר לעיל.

¹ חלה בזמן הזה ואפילו בארץ ישראל אינה של תורה שנאמר בבואכם אל הארץ ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם, וכשעלו בימי עזרא לא עלו כולם וכן תרומה בזמן הזה של דברי סופרים. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה ג

² שם הלכות תרומות פרק ו הלכה ב

³ ואף על גב דבבב התורה עד אחד נאמן באיסורין כאן תקנו חכמים שלא יאמינוהו לפי שמעלין מתרומה ליוחסין וביוחסין צריך שני עדים. מ"מ שם

⁴ שאילו לא בדקו בית דין הגדול אחריו לא היו מניחין אותו לעבוד, לפיכך אין בודקין מהמזבח ומעלה ולא מן הסנהדרין ומעלה שאין ממנין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים מיוחסין. שם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה ב

⁵ שם הלכה ד

⁶ הר"ן בפ"ב דכתובות וכ"נ דעת המאירי שם וכן הביא דעת זו המגיד משנה ברפ"ב מא"ב ובר"י קורקוס כאן שפסקו שאין מעלין מתרומה ליוחסין ונאמן עד אחד להעיד על איש שהוא כהן להאכילו בתרומה וכן הדין בכל זה לענין לוי להחזיקו בלויה שיקבל מעשר ראשון אבל להעיד על א' שהוא עני ליטול מ"ע נאמן ע"א

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

י"א שהכונה שאוכלין תרומה בזמן הזה⁷. וי"א⁸ שאף בזמן הזה אין כהן אוכל תרומה, אלא תרומת חוץ לארץ וכהן קטן, אבל תרומת הארץ, לא. וי"א⁹ שרק תרומה הנשרפת נותנין לו שיהנה משרפתה, ולא בנאכלת.

בזמנינו שהמנהג¹⁰ שהכהנים והלוים עולין לכהונה ע"פ עצמן כמו שהתבאר לעיל דף כד: אין להם אפי' דין כהני חזקה. ולכן אין נוהגין היום לתת לכהנים תרומה להסיקה תחת תבשילו, וכן חלה ואפי' חלת חו"ל אין נותנין לא לכהן קטן ולא לגדול שטבל. וכן אין לתת מעשר ראשון ללוים בזה"ז כיון שעולין ע"פ עצמן. וי"א שיש מדת חסידות ליתן ללוי המעש"ר בודאי טבל. אבל מעשר עני חייבין לתת גם בזה"ז אם הוא ודאי טבל שהרי יש לנו ודאי עניים.

אבל פדיון הבן נוהגים לתת לכהן ומברכין עליו. וכן הם מברכין על נשיאות כפים וסומכין על חזקתן¹¹.

ג. תרומה בזמן הזה דרבנן ... חלה דרבנן

כבר התבאר במסכת יבמות דף פא: שהתרומה והמעשרות¹² בזמן הזה¹³ ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל, ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה¹⁴ אלא מדבריהן¹⁵, שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד, ובזמן שכל ישראל שם, שנאמר בחלה¹⁶ ולמדים תרומה ומעשרות ממנה (במדבר טו פסוק יח)

⁷ שם הלכה ג

⁸ ראב"ד שם

⁹ ביאור הגר"א יו"ד סי' של"א סקמ"א בדעת הטור לפי שנשרפת והנאה של כילוי אינו אסור לזר אלא מדרבנן
¹⁰ חזו"א שביעית סי' ה' סק"ב ודמאי סי' ב' סק"ו ובק"ו ה' תרומ' שהדפוס ר"ז שפירא ז"ל וזה דלא כמהרי"ט
סי' פ"ה ועי' ברמ"א יו"ד סי' של"א סי"ט שכ' ונותנה בזה"ז לכל כהן שירצה בין חבר בין ע"ה ואפי' אינו מיוחס
כיון שמוחזק בכהן והוא שורפה והיינו אפי' תרומה מהורה כיון שבזמנינו אין שום תרומה נאכלת אבל בזמנינו
אין נוהגין בן וכמש"כ בחזו"א וכן בדרך אמונה שם כ ובתשו' רדב"ז ח"ב סי' תשל"א כתב דהאידינא שכולם
טמאים אין נותנים להם תרומה לא טמאה ולא טהורה שמא יבא לידי תקלה.

¹¹ לענין נתינת תרומה חששו חז"ל שאם יתנו יתרבו העולין ע"פ עצמן בשקר ולכן ראוי שלא ליתן
¹² ובכלל זה מעשר שני ומעשר עני, כ"מ פ"ד ממע"ש הט"ז דלא כתשו' הרדב"ז סי' ב' אלפים ע' וכבר חזר מזה
כאן וכתב וזה יותר נכון אף על פי שלא כתבתי בן בתשובת שאלה.

¹³ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה כו, שו"ע ונו"כ יו"ד שלא ב
¹⁴ ומ"מ עזרא קידש מה"ת שאם יבואו כל ישראל א"צ קידוש אחר. וכן לעת"ל א"צ קידוש אחר דקדושת עזרא
נתקדשה לעת"ל כמבואר שם ברמב"ם ה"ה וזו כוונת רבנו בספ"ו מביה"ב ובפי"ב משמיטה הט"ו שנתקדשה
מה"ת לתרו"מ. חזו"א שביעית סי' ג' סקט"ו ועי' רדב"ז שכ' כעין זה וכ"כ ארץ חפץ בפתיחה. אמנם במאירי
חלה פ"ד מ"ה משמע שכשיבואו כל ישראל יצטרכו להקדישה קדושה אחרת ע"ש וצ"ע.

¹⁵ ולר"ל סבירא ליה כמ"ד בערכין (ל"ג ע"א) דבימי יאשיהו חזרו כל השבטים, וכן בימי עזרא עלו כל השבטים,
והוי קדושת עזרא גם כן על ידי כיבוש, וקידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא. ובזמן הזה ושוק הוי
דאורייתא. קרן אורה.

¹⁶ ואע"ג שפסוק זה בחלה כתיב, הוקשה תרומה לחלה, ותרומות ומעשרות הוקשו זה לזה והן ענין אחד, וכן
במעשר שני ומעשר עני. עיין רדב"ז וחזו"א שם ט ועיין בפיה"מ תרומות פ"א מ"ה, והרבה ראשונים ובכללם

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

בְּבִאָתְכֶם אֶל הָאָרֶץ, בִּיאַת כּוֹלְכֶם כִּמוֹ שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁה רִאשׁוֹנָה וּכְמוֹ שֶׁהָיוּ עֵתִידִין לַחֲזוֹר בִירוּשָׁה שְׁלִישִׁית, לֹא כִשְׁהָיוּ בִירוּשָׁה שְׁנִיָּה שֶׁהִיְתָה בִימֵי עֶזְרָא שֶׁהִיְתָה בִיאַת מִקְצֵתָן¹⁷ וּלְפִיכָךְ לֹא חִיִּיבָה אוֹתָן מִן הַתּוֹרָה¹⁸. וי"א¹⁹ שֶׁרַק חֵלָה בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּרַבְנָן, אֲךָ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּאוֹרֵייתָא. וְנִהְיָ לְעִיקָר כְּדַעַה הִרְאֵשׁוֹנָה²⁰.

דף כה:

ד. עדות הבאה מכח חזקה כחזקה ... שקרא ראשון בבית הכנסת בחזקת שהוא כהן ... שקרא אחריו לוי ... שחילק על הגרנות ... שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה

הֲרֵאב"ד כֹּאן וְסִפְּהִי בַּה' א"י וְהִרְשִׁב"א בְּשִׁבְעוֹת ט"ז א' וְלִהְלֹךְ דָּף פ"ב וּבְסוּף פִּסְקֵי חֵלָה וּבְמִשְׁמֶרֶת הַבֵּית בֵּית ד' רִישׁ שַׁעַר ב' וְהִמְאִירִי כֹאן הִקְשׁוּ עָלָיו דֵּהֲאִי קִרָּא לֹא כְּתִיב רַק גָּבִי חֵלָה וְלֹא יִלְפִי חֵלָה מִתְּרוּמָה וּמ"מ הִסְכִּימוּ רֹוב הָרִאשׁוֹנִים דִּתְרוּמָה בְּזִמְנָה דְּרַבְנָן מִשּׁוּם דַּס"ל שְׁקָדוּשֶׁת עֶזְרָא בְּמִלָּה אַחֵר הַחוּרְבָן¹⁷ כִּמְבֹאֵר כְּתוּבֹת כה. שְׂרֹובֵן נִשְׁאָרוּ בְּבִבְלָא דְכְּתִיב (עֶזְרָא ב) כֹּל הַקֹּהֵל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוּא, וְעוֹד שֶׁהָיוּ עִשְׂרֵת הַשְּׁבִיטִים לֹא עָלוּ. וְעִיִּין רַמְבַּ"ן בַּס' הַזִּכּוֹת גִּיטִין ל"ו א' וּבִמְאִירִי בְּמִגְן אֲבוֹת עֲנִין ט"ו וְע"י גִּיטִין ל"ו ב' תִּדְרָה בְּזִמְנָן. וְכֵן לְעִנִּין שְׁבִיעִית, אֲבָל לְעִנִּין כְּלָאִים וְעֵרְלָה הָיוּ זֶה מִן הַתּוֹרָה גַּם בְּזִמְנָה הַזֶּה. כִּמְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם שֵׁם ה"ה¹⁸ דַּעַת הֲרֵאב"ד שֵׁם. וּבַפ"כ מֵאִי"ב ה"ג וְהִרְ"א אב"ד מוֹבָא בְּרִשְׁב"א לִהְלֹךְ פ"ב ב' וְהַכּוֹפֵּפִיָּה וְהַטּוֹר יו"ד ס' שֶׁל"א בִּשְׁם הִרְ"י וְכ"ד הִרְמַב"ן בַּס' הַזִּכּוֹת גִּיטִין ל"ו וְכ"כ הִמְדַּרְכִּי בַּה' א"י בִּשְׁם הִירָאִים וְכ"ד ה' א"י לְהַטּוֹר ה' חֵלָה ס' י' [רַק שְׁכַתָּב דּוּקָא אִם תִּהְיֶה עִיר א' בִּא"י מִיּוֹחֲדוֹת לְדִירַת יִשְׂרָאֵל וְהַשְּׂדוֹת מִיּוֹחֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה עֲלֵיהֶן אֵימָת גּוֹי שְׂיוֹכֵל לְגִרְשָׁם מִמֶּנָּה] וְהִמְאִירִי בִּיבְמוֹת כֹּאן ע"ש וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרָיו בְּפִסְחִים מ"ד שֶׁכ' תְּרוּמָה בְּזִמְנָה שֶׁאֵינָהּ בְּמִקְוֵמוֹת הִרְחֻקִּים אֲלֵא מוֹד"ס וּמִשְׁמַע דִּהַמְקוּמוֹת שְׁחוּץ לֹא"י קוֹרָא מְקוּמוֹת הִרְחֻקִּים אֲלֵמָא דְּבִא"י מִה"ת, אֲבָל בְּמִגִּילָה י' וּבְמִכּוֹת י"ט וּבְשִׁבְעוֹת ט"ז דַּעַתוֹ דְּבִמְלָה קְדוּשָׁת הָאָרֶץ וּבְכְּתוּבֹת כ"ה סֵתָם כְּדַעַת רַבְּנָן וּמִשְׁכ' הַחֲרָדִים שֶׁכ"ד נֶאֱמָר וּרְבִנּוּ יוֹסֵף טוֹב עֲלֵם וְהִרְ"ר מִתַּתִּי וְהָרַב בַּעַל הָעֶזֶר וְהִרְ"ר אֱלִיעֶזֶר מִהוֹר קִדְשׁ לְכֹאֵר כְּתִב כֵּן ע"פ הַכּוֹפֵּפִיָּה פ"ג וּפ"ה וְלִכְאוֹ אֵין מִדְּבָרֵיהֶם רֵא"י ע"ש וְצ"ע. דֶּרֶךְ אֲמוּנָה צִיּוֹן הֵלֵכָה הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת שֵׁם ס"ק צד.

²⁰ רַמ"א בִּיּוֹד שֵׁם וְכ"כ בַּחֲזוֹ"א שְׁבִיעִית ס' ט' סְקִי"ח שֶׁאֵינוֹ סוֹמְכִין עַל הַפּוֹסְקִים דְּבִזְמַן תְּרוּ"מ מִדְּרַבְנָן. וְכֵן בְּדֶרֶךְ אֲמוּנָה שֵׁם ס"ק רֵלָא וּבְצִיּוֹן הֵלֵכָה שֵׁם ס"ק צֶה הִבִּיא שְׁנ"מ לְעִנִּין סְפָקוֹת וְכַה"ג כְּמִשְׁכ' בַּחֲזוֹ"א שְׁבִיעִית ס' ו' סְק"ג וְכֵן פֶּסֶק הִרְיָב"א בִּיבְמוֹת פ"ב ב' וּבְפִסְחִים מ"ג וּבְנִדָּה מ"ו דִּתְרוּמָה בְּזִמְנָה דְּרַבְנָן וְכֵן הָאוֹ"ז בַּס' רִישׁ בִּשְׁם הִרְיָב"א וְכֵן בְּאַרְחוֹת חַיִּים סוֹף ה' חֵלָה בִּשְׁם הִרְ"ר אֲשֶׁר וְכֵן הַסְכִּים הִמְ"מ בַּפ"כ מֵאִי"ב ה"ג וְהַסְמ"ג סוֹף מ"ע קל"ג בִּשְׁם הִרְ"י ע"ש [אֲבָל בַּל"ת רִנ"ח כְּתִב דְּהוּא מוֹה"ת] וּבְתִשְׁבּוֹת ר"ב אֲשֶׁכְּנוּי בְּרִישׁ ס' א' הִבִּיא כֵּן גַּם בִּשְׁם תַּלְמִיד הִרְמַב"ן וְהִרְ"ר טוֹדְרוֹס הָלֹוי וְכֵן בְּבִיאוֹר הִנְר"א יו"ד שֵׁם סְק"ו בְּלִיקוּם נִרְאָה דַּעַתוֹ כְּדַעַת רַבְּנָן וְע"י בְּתִשְׁבּוֹת ר"ב אֲשֶׁכְּנוּי ס' א' שֶׁהִבִּיא שְׁדַעַת רֹוב הָרִאשׁוֹנִים דְּבִזְמַן דְּרַבְנָן וְכֵן מִסִּיק בַּע"ה"ש, וּבַחֲזוֹ"א שְׁבִיעִית ס' כ' בְּלִיקוּם שְׁבִסוֹף הַס' ד"ה וְכֵן הַטּוֹר כ' דִּהְדִּין אֵין מוֹכְרַע וּמ"מ נִקְט' לְהֵלֵכָה בְּכִמְהָ מְקוּמוֹת דְּהוּא דְּרַבְנָן וְכ"כ בְּשְׁבִיעִית ס' ט' סְקִי"ח שֶׁאֵינוֹ סוֹמְכִין עַל הַפּוֹסְקִים דְּבִזְמַן תְּרוּמָה דְּרַבְנָן וְכֵן פֶּסֶק בְּקוֹנְטְרָסוֹ ס' ג' אוֹת א' וְע"י בְּשַׁע"צ שֶׁכ' דָּגַם לְדַעַת רַבְּנָן דְּבִזְמַן דְּרַבְנָן מִיָּמַי דִּינוֹ כִּשְׁל תּוֹרָה מִמֶּשׁ לְכָל סְפָקוֹתֶיהָ דְּאוֹלָי לְחוּמְרָא חוּץ מִלְּעִנִּין תַּעֲרֻבוֹת וְכ"כ בְּאַרְץ חֶפְץ וְהוּא עַפ"ד הַמִּל"מ בַּפ"ז הִי"ז אֲבָל דַּעַת הַחֲזוֹ"א בְּשְׁבִיעִית ס' ו' סְק"ג אֵינוֹ כֵּן.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כהני חזקה שהוחזקו על פי עד אחד שהתבאר לעיל שאוכלין בתרומה של דבריהם, הם אפי' אביו או קרוב אחר שהעידו שהוא כהן, או שהי' כתוב בשטר פלוני כהן לזה מפלוני והלוהו כך וכך והעדים מלמטה²¹, או שהעיד עליו עד א' שנשא בפיו או שקרא בתורה ראשון וקרא אחריו לוי, או שאכל תרומה, או שחלקו לו תרומה על הגורן. ובכל הנ"ל אינו עולה ליוחסין.

²¹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כ הלכה ט – יא